

14.6.2019 / [Jari Lyytimäki](#)

Dosentti Jari Lyytimäki toimii erikoistutkijana Suomen ympäristökeskuksen ympäristöpolitiikkakeskuksessa. Hän on tutkinut muun muassa energiakeskustelua Suomen Akatemian rahoittamassa FutWend-hankkeessa sekä laajemmin tiedon hyödyntämistä ja hyödyntämättä jäämistä ympäristöpolitiikassa. Twitter: [@lyytimaki](#)

Suomi on kokoaan suurempi ympäristötoimija – monessakin mielessä

Ympäristöpolitiikan tavoitteiden seurantaan tarvitaan mittareita, jotka auttavat pureutumaan paremmin talouskasvun ja ympäristökuormituksen suhteeseen. Uudet tiedot kulutuksemme hiilijalanjäljen kasvusta antavat huolestuttavan signaalin Suomen globaalista vaikutuksesta.

Tuoreessa [hallitusohjelmassa](#) esitetään kunnianhimoisia tavoitteita Suomesta, joka on globaaleissa ympäristöasioissa kokoaan suurempi toimija. Ilmastonmuutos ja muut ympäristöongelmat on nostettu ohjelmassa näkyviin poikkeuksellisen laajasti.

Virallisten lukujen valossa Suomella näyttää menevän mukavasti. Tilastokeskuksen kasvihuonekaasujen inventaarion [mukaan](#) päästömme olivat viime vuonna yli viidesosan pienemmät kuin vuonna 1990 ja yli kolmasosan pienemmät kuin huippuvuonna 2003. Hallitusohjelman mukaan olemme saavuttamassa Euroopan unionin asettamat ilmastotavoitteet jopa etujassa.

Vielä mairittelevammaksi kuva muuttuu, kun huomioidaan, että viime vuosikymmeninä Suomen metsien lisääntyvä kasvu on imaissut ilmakehästä joka vuosi reilusti enemmän hiiltä kuin mitä sitä on hakkuissa, luontaisessa lahoamisessa tai metsäpaloissa vapautunut ilmaan.

Sakkaako ilmasto- ja energiapolitiikka?

Silti huoleen on syytä. Viime vuosina päästöjen pientyminen näyttää pysähtyneen. Suuri osa helpoista päästöjen vähentämiskeinoista on jo käytetty ja talouden piristymisen myötä hiiltä uhkaa tuprutta ilmaan jopa entistä enemmän.

Uusia ratkaisuja pitäisi löytää, varsinkin kun puun polttokaan ei enää entiseen malliin näyttäydy pelkkänä puhtaan ja kotimaisen uusiutuvana energian tuotantona. Viime aikoina huolta on herättänyt varsinkin metsien hiilinielujen heikentyminen hakkuiden lisäämisen takia.

[Epäselvyydet](#) nielujen laskentaperusteissa eivät ole tätä keskustelua helpottaneet. Puhe hakkuumääristä on myös poliittisesti herkkää. Muun muassa nykyinen ympäristö- ja ilmastoministeri **Krista Mikkonen** [joutui](#) tuoreeltaan kritiikin kohteeksi arvioituaan, ettei kotimaista puuta riitä kaikille suunnitelluille metsäteollisuuden investoinneille.

Puun varaan on laskettu paljon Suomen ilmastopolitiikassa. Puu [on](#)¹ nykyisin tärkein yksittäinen energianlähteemme. Puun käyttö on lisääntynyt, ja sen saatavuutta on pidetty suhteellisen varmana.

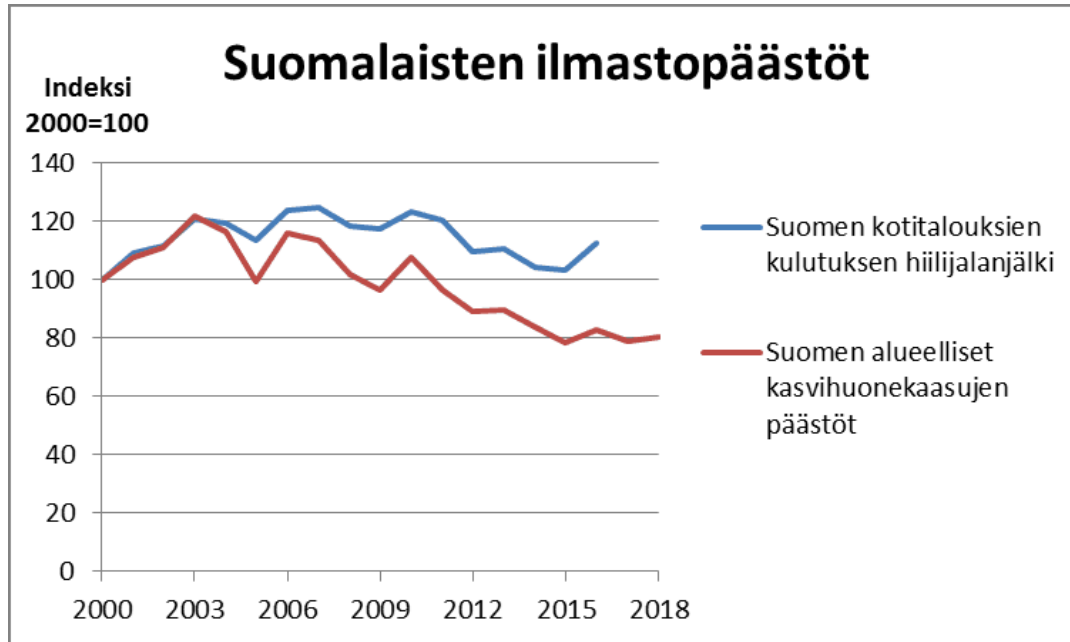
On kuitenkin mahdollista, että odotukset puuston jatkuvasti lisääntyvästä kasvusta [eivät toteudu](#), jos ympäristömuutokset kurittavat metsiämme nykyistä voimallisemmin eikä kasvua kiihdyttävää metsänhoitoa voida harjoittaa enää entiseen malliin.

Suurta apua Suomen päästöjen vähentämiseen ei taida tuoda edes maamme viidennen ydinvoimalan mahdollinen käynnistyminen. Nähtäväksi jää, korvaako se pikemminkin tuontisähköä kuin fossiilisia polttoaineita.

Vielä enemmän huolenaiheita löytyy, kun päästöjä tarkastellaan [kulutuslähtöisesti](#) perinteisen alueperustaisen päästölaskennan sijaan. Globaalissa taloudessa tuotteen tai palvelun päästöt voivat syntyä hyvin kaukana loppukulutuspaikasta.

Kulutusperustaisesti laskettuna suomalaisten kasvihuonekaasujen päästöt ovat 2000-luvulla kasvaneet yli 12 prosenttia. Keskimääräinen kulutusperustainen hiilijalanjälkemme vaihteli vuosina 2000–2016 noin 10 tonnista yli 12 tonniin henkilöä kohden laskettuna. Asumisen hiilijalanjälki on pientynyt, mutta elintarvikkeiden, muiden tavaroiden ja palveluiden ja liikenteen päästöt ovat pysyneet suunnilleen ennallaan tai kasvaneet.

¹ Tätä uutista ei enää ole saatavilla. Tutki Luonnonvarakeskuksen muita julkaisuja puun energiakäytöstä [täältä](#). Onko tilanne pysynyt samana?

Lähteet: Ari Nissinen ja Hannu Savolainen: [Julkisten hankintojen ja kotitalouksien kulutuksen hiilijalanjälki ja luonnonvarojen käyttö – ENVIMAT-mallinnuksen tuloksia -raportti](#) & Tilastokeskus

Taloukasvun käänköpuoli

Taloudellisen alavireen vuosina 2011–2015 kulutusperustaiset päästömme vähenivät. Tätä ei varsinaisesti voi pitää ympäristöpolitiikan onnistumisena, vaan pikemminkin talouspolitiikan epäonnistumisen tahattomana seurauksena.

Viimeisimpien saatavilla olevien tietojen perusteella näyttää siltä, että kun talous saadaan nousuun, myös kulutusperustaisesti lasketut päästöt singahtavat kasvuun. Kokonaispäästöjen vähentämisen sijaan ulkoistamme taloukasvun aiheuttamaa ympäristökuormitusta muihin maihin.

Vuonna 2016 suomalaisten kotitalouksien kulutusperustainen hiilijalanjälki kasvoi 9,1 prosenttia edellisestä vuodesta, kun alueperustaisesti lasketut kokonaispäästöt kasvoivat 6,1 prosenttia. Tuoreempia lukuja ei ole laskettu kulutusperustaisesti, mutta todennäköistä on, että kulutuksen hiilijalanjälkemme on edelleen kasvanut.

Tietoa tarvittaisiin lisää ajantasaisten vertailujen mahdollistamiseksi. Kotitalouksien kulutusmenojen kasvihuonekaasupäästöt muodostavat noin 70 prosenttia Suomen kaikista kulutusperusteisista kasvihuonekaasupäästöistä, joihin lasketaan myös investoinneista ja julkisesta kulutuksesta aiheutuvat päästöt. Näiden kehityksestä [ei ole laskettu](#) aikasarjaa.

Myönteistä on, että kotitalouksien kulutuksen suhteellinen kasvihuonekaasuintensiteetti eli kuluttettua euroa kohden tuotettu päästö on

pienentynyt selvästi. Vuosina 2000–2016 kulutukseen käytetyn rahan määrän lisääntyminen kasvatti kuitenkin päästöjä paljon enemmän (16,4 milj. t. CO_{2ekv}) kuin kulutusrakenteen muutokset (3,0 milj. t. CO_{2ekv}) ja teknologian kehitys (6,7 milj. t. CO_{2ekv}) vähensivät päästöjä. Tämän takia kulutuksen kokonaispäästöt eivät vähentyneet.

Kiristyvien tavoitteiden toteutukseen

Tarve päästötavoitteiden tuntuvalle kiristämiselle on viime vuosina tullut yhä ilmeisemmäksi. Silti kukaan ei todellisuudessa tiedä tarkasti, miten paljon hiilipäästöjä voimme turvallisesti päästää ilmaan. Suuruusluokkien arviointiin tietoa on kuitenkin tarpeeksi.

Sitran julkaisemien arvioiden mukaan Suomen kaltaisissa teollisuusmaissa kulutuksen ilmastopäästöjä pitää vähentää ainakin 80–90 prosenttia nykyisestä vuoteen 2050 mennessä. Hallitusohjelmassa on asetettu tavoite hiilineutraalista Suomesta vuoteen 2035 mennessä.

Tavoitteiden toteutus on vaikeaa, muttei mahdotonta. Tämä vaatii talous- ja ympäristöpolitiikan yhteensovittamista siten, etteivät talouden lyhyen aikavälin tavoitteet jyrää alleen ekologisen kestävyuden asettamia rajoja. Suomella on kaikki mahdollisuudet olla kokoaan suurempi toimija sekä ongelmien aiheuttajana että ratkaisijana.

Alun perin Poliitikasta-lehdessä julkaistu teksti verkossa:

<https://politiikasta.fi/suomi-on-kokoaan-suurempi-ymparistotoimija-monessakin-mielessa/>.

Alkuperäisestä tekstistä poiketen joitakin linkkejä ajantasaistettu.